

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2004 vp

Hallituksen esitys perintökaaren velkavastuusäännösten muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä maaliskuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen perintökaaren velkavastuusäännösten muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 14/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Liisa Lehtimäki ja lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö
- kansanedustaja Kauko Juhantalo, eduskunta
- presidentti Jussi Kivinen, Kouvolan hovioikeus
- laamanni Teuri Brunila, Turun käräjäoikeus
- johtava lakimies Marja-Liisa Yli-Koski, Valtiokonttori
- asianajaja Sirpa Niemistö, Suomen Asianajajaliitto

- puheenjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistoimistojen Liitto
- julkinen oikeusavustaja Juha Niemi-Pynttari, Julkiset Oikeusavustajat ry
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- professori Urpo Kangas
- dosentti, oikeustieteen tohtori Tapani Lohi
- professori Ahti Saarenpää.

Lisäksi Takuu-Säätiö on antanut kirjallisen lausunnon.

Viitetiedot

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on ollut hallituksen esitys eurooppayhtiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 55/2004 vp). Koska molemmat esitykset ovat sisältäneet ehdotuksen yritys- ja yhteisötietolain saman säännöksen muuttamisesta, ehdotukset on sovitettu yhteen tässä mietinnössä.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perintökaaren velkavastuuta koskevia säännöksiä. Kuolinpesän osakkaiden henkilökohtaisesta velkavastuusta ehdotetaan pääsääntöisesti luovuttavaksi. Osakkaiden vastuu vainajan veloista rajoittuisi yleensä vainajalta jääneeseen omaisuuteen.

Henkilökohtaisesti vastuuseen vainajan veloista voisi kuitenkin joutua sellainen perunkirjoitusvelvollinen osakas, joka on laiminlyönyt perunkirjoituksen toimituttamisen, sekä osakas, joka on tahallaan antanut perunkirjoituksessa väärän tiedon tai salannut jotakin. Kun henkilökohtainen velkavastuu syntyy tällaisella perus-

teella, osakas voisi vapautua vastuusta osoittamalla, ettei hänen laiminlyöntinsä tai menettelynsä ole aiheuttanut velkojalle vahinkoa. Jollei osakas voisi tätä osoittaa, mutta kykenisi näyttämään, että hänen aiheuttamansa vahinko on pienempi kuin velan määrä, osakkaan vastuu rajoittuisi vahingon määrään.

Velkojan oikeutta saada pesä pesänselvittäjän hallintoon ehdotetaan laajennettavaksi. Pesänselvittäjän toimivaltuuksia lisättäisiin niin, että hän voisi päättää pesän varojen jakamisesta ylivelkaisessa kuolinpesässä silloinkin, kun varojen jaosta ei päästä velkojien kanssa sopimukseen. Kuolinpesän konkurssi olisi mahdollinen

vain, jos sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena menettelynä pesän varojen jakamiseksi velkojille.

Saatava, jota koskevan ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on päättynyt, olisi maksettava kuolinpesän varoista viimesijaisena sen jälkeen, kun pesänselvitysvelat ja muut vainajan velat on maksettu.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin 1 päivänä syyskuuta 2004, jolloin konkurssilaki tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Ehdotus perintökaaren muuttamiseksi sisältää kolme merkittävää asiakokonaisuutta. Ensinnäkin esityksessä ehdotetaan olennaisesti supistettaviksi niitä edellytyksiä, joilla kuolinpesän osakkaat voivat joutua vastuuseen vainajan veloista. Valiokunta pitää näitä ehdotuksia perusteltuina. Voimassa oleva järjestelmä on osakkaiden kannalta varsin ankara, koska heille voi syntyä vastuu vieraasta velasta melko vähäistenkin laiminlyöntien perusteella. Toisaalta velkojien aseman ja perunkirjoitusten asianmukaisen toimittamisen kannalta on ymmärrettävää, ettei osakkaiden henkilökohtaisesta velkavastuusta ehdoteta kokonaan luovuttavaksi.

Toisena keskeisenä asiakokonaisuutena hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi velkojien mahdollisuuksia saada jäämistö pesänselvittäjän hallintoon. Tämä voidaan nähdä osakkaiden henkilökohtaisen velkavastuun supistamisen eräänlaisena vastapainona. Osakkaat voivat kuitenkin edelleen estää kuolinpesän viralliselvitykseen siirtymisen joko osoittamalla, että pesänselvittäjää hakevalla taholla on saatavastaan turvaava vakuus, tai sitten asettamalla tällaisen vakuuden. Myös pesänselvittäjän toimivaltuuksia ehdotetaan lisättäväksi. Merkittävää on, että hän saisi ylivelkaisessa pesässä oikeuden päättää kuolinpesän varojen jaosta vel-

kojien kesken. Lakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksen sisältämä ehdotus on varsin perusteltu, koska se joustavoittaa pesänselvitystä ja on omiaan vähentämään tarpeettomia kuolinpesien konkurssseja.

Valiokuntakäsittelyn aikana eniten huomiota on saanut osakseen esityksen kolmas asiakokonaisuus, joka liittyy ulosottolain mukaan täytäntöönpanokelpoisuutensa menettäneiden velkojen käsittelyyn kuolinpesässä. Nämä velat eivät täytäntöönpanokelpoisuuden menettämisen seurauksena aineellisoikeudellisesti lakkaa olemasta. Hallituksen esityksen mukaan tällaisetkin velat tulee merkitä perukirjaan ja maksaa kuolinpesän varoista. Jos pesä on ylivelkainen, täytäntöönpanokelpoisuutensa menettäneet velat suoritetaan kuitenkin viimesijaisina.

Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota niihin epäkohtiin, joita hallituksen esityksessä ehdotettu ratkaisu saattaa aiheuttaa. Epäkohdat liittyvät tilanteisiin, joissa velkaantunut henkilö saa merkittävää varallisuutta sen jälkeen, kun velat ovat ulosottolain mukaan menettäneet täytäntöönpanokelpoisuutensa. Merkittävimpana epäkohtana velallisen kannalta voidaan pitää sitä, että velkojen myöhemmin odotettavissa oleva huomioon ottaminen henkilön kuolinpesässä ei kannusta häntä taloudelliseen toimeilaisuuteen, millä on kielteisiä vaikutuksia eri-

tyisesti yritystoimintaan. Huomattavasti velkaantunut henkilö saattaa myös kuolemansa varalta siirtää omaisuuttaan läheisilleen välttääkseen sen, että omaisuus pesänselvityksessä käytetään vanhojen velkojen maksuun. Ehdotettu sääntely voi ainakin periaatteessa antaa velallisille muutoinkin aihetta sellaisiin varallisuusjärjestelyihin, joihin he eivät muutoin ryhtyisi. Valiokunta kuitenkin huomauttaa, että velkojat eivät ole suojattomia tällaisia järjestelyjä vastaan. Velallisen kuoltua velkojat voivat hakea kuolinpesän konkurssiin ja pyrkiä peräyttämään hänen tekemiään oikeustoimia niin kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetussa laissa (758/1991) säädetään. Kuolinpesän asettaminen konkurssiin on puolestaan konkurssilakiin (120/2004) nyt ehdotettujen muutosten jälkeenkin mahdollista muun muassa silloin, kun se on erityisen syyn vuoksi tarkoituksenmukaista. Valiokunta pitää selvänä, että tämä kriteeri täyttyy silloin, jos pesään voidaan olettaa saatavan varoja takaisinsaannilla. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että leski voi joissain tapauksissa joutua vaikeaan tilanteeseen sen vuoksi, että kuolinpesässä katetaan myös ne vainajan vanhat velat, jotka jo ovat ulosottolain mukaan menettäneet täytäntöönpanokelpoisuutensa.

Edellä selostetusta ja muusta ehdotusta kohtaan esitetystä kritiikistä huolimatta lakivaliokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä myös siltä osin kuin se koskee täytäntöönpanokelpoisuutensa menettäneiden velkojen asemaa kuolinpesässä. Tähän lopputulokseen päätyminen perustuu keskeisesti siihen periaateratkaisuun, jonka lakivaliokunta vuoden 2002 valtiopäivillä teki käsitellessään ulosottolain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 216/2001 vp). Tuolloin valiokunta hyväksyi lähtökohdan, jonka mukaan luonnollista henkilöä koskeva ulosottooperuste menettää täytäntöönpanokelpoisuutensa 15 tai 20 vuodessa. Velka ei kuitenkaan vanhene lopullisesti, vaan velallinen vastaa siitä edelleen. Kuten lakivalio-

kunnan tuolloin antamasta mietinnöstä (LaVM 34/2002 vp) käy ilmi, valiokunta tiedosti hyvin ne ongelmat, joita omaksuttuun ratkaisuun liittyi ja joita myös nyt esillä olevan esityksen käsittely osaltaan ilmentää. Valiokunta huomauttaa tässä yhteydessä myös siitä, että ulosottolain uudistuksen yhteydessä tehdyn ratkaisun lähtökohdana oli velallisen itsensä aseman helpottaminen. Tästä tavoitteesta ei millään tavoin seuraa, että velallisen kuoltua hänen perillistensä tulisi saada velkojen kustannuksella itselleen etua velan aineellisen vanhentumisen muodossa.

Valiokunta ei ole tässä yhteydessä pitänyt perusteltuna luoda säännöstöä, joka ilman mitään erityisiä edellytyksiä johtaisi siihen, että täytäntöönpanokelpoisuutensa menettäneet velat katsottaisiin kuolinpesissä myös aineellisesti vanhentuneiksi. Valiokunta on tätä ratkaisua tehdessään pannut erityistä painoa sille esityksen perusteluistakin (s. 20/II) ilmi käyvälle seikalle, jonka mukaan hallituksen tarkoituksena on selvittää, millaisin järjestelyin täytäntöönpanokelpoisuutensa menettäneet velat voitaisiin katsoa lopullisesti vanhentuneiksi. Lakivaliokunta pitää tällaisen lainsäädännön aikaansaamista erittäin tärkeänä ja kiirehtii sen valmistelun aloittamista. Valmistelun yhteydessä on myös arvioitava, aiheutuuko ehdotettavasta ratkaisumallista tarvetta muuttaa nyt hyväksyttäviä säännöksiä ottaen huomioon erityisesti lesken asemaan liittyvät kysymykset. Valmistelu tulee ajoittaa niin, että asiaa koskeva hallituksen esitys voidaan käsitellä ja hyväksyä vielä kuluvan vaalikauden aikana. Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi tätä tarkoittavan lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut**1. Laki perintökaaren muuttamisesta*****19 luku. Pesänselvittäjästä ja testamentin toimeenpanijasta***

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan pesän omaisuus voidaan luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon pesän tai vainajan velkojan taikka pesän tai vainajan velasta vastuussa olevan hakemukselta. Pesää ei kuitenkaan voida luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon, jos hakijalla on saatavastaan maksun turvaava takaus tai muu vakuus tai osakaat tarjoavat hänelle sellaisen vakuuden.

Ehdotuksen mukaan pesänselvittäjä tulee pääsääntöisesti määrätä, jos hakijana on pesän tai vainajan velkoja. Nykytilaan verrattuna velkojan ei siis enää tarvitse näyttää, että ilman pesänselvittäjän määräämistä pesän varat voivat käydä riittämättömiksi velkojen maksamiseen tai että hakijan oikeus voi muusta syystä vaarantua. Ehdotettu säännös on omiaan yksinkertaistamaan pesänselvittäjän määräämistä ja luomaan takeita sille, että kuolinpesät selvitetään asianmukaisesti. Toisaalta valiokuntakäsittelyn aikana on myös esitetty arvioita, joiden mukaan pesänselvittäjän määräämiskynnyksen alentaminen saattaa johtaa pesänselvittäjämääräyksen hakemisella uhkaamiseen perintätoimien yhteydessä. Lakivaliokunta ei pidä tätä kuitenkaan kovin todennäköisenä. Tästä huolimatta sen mielestä on asianmukaista, että velkojan tulee ennen pesänselvittäjämääräyksen hakemista kääntyä pesän osakkaiden puoleen ja esittää kuolinpesälle maksuvaatimus sekä varata sille kohtuullinen aika maksaa velka. Valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi tällaisen säännöksen.

10 §. Pykälän muutettavaksi ehdotettu 3 momentti sisältää kuulemisvelvollisuutta koskevat säännökset. Niiden mukaan tuomioistuimen on ennen pesänselvittäjän määräämistä tai hänen tehtävästä vapauttamistaan varattava osakkaille tilaisuus tulla kuulluiksi, jollei tämä olennaisesti viivästyttä asian ratkaisua.

Perustuslain 21 §:n 2 momentissa edellytetään oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hy-

vän hallinnon takeiden turvaamista lailla. Momentissa olevan maininnan mukaan oikeus tulla kuulluksi sisältyy näihin takeisiin, joiden yksityiskohtaiset järjestelyt samoin kuin niihin mahdollisesti tehtävät rajoitukset ja vähäiset poikkeukset ovat lailla säänneltävissä. Lainsäädännöllä ei toisaalta saa vaarantaa kenenkään oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, s. 74). Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt kuulemismahdollisuuden varaamista varsin olennaisena oikeusturvan takeena, josta voidaan poiketa vain hyvin painavista syistä. Konkurssimenettelyn sääntely-yhteydessä perustuslakivaliokunta piti henkilön pysyttelemistä tavoittamattomissa tällaisena perusteena mutta katsoi, että käsittelyn kiireellisyys ei ollut asianmukainen peruste (PeVL 13/2003 vp, ks. myös PeVL 8/2004 vp). Perustuslakivaliokunnan käytäntöön viitaten lakivaliokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi niin, että siitä selvästi ilmenee pääsääntö, jonka mukaan osakkaille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa. Tästä kuulemisvelvollisuudesta voidaan poiketa ensinnäkin vain, jos on syytä olettaa, että hakijan oikeus tämän vuoksi vaarantuu. Tällöin kuulemismahdollisuuden varaaminen on mahdollista sivuuttaa kaikkien osakkaiden kohdalla. Toiseksi säännöksessä otetaan huomioon myös se tilanne, että jotakuta osakkaista ei yrityksistä huolimatta tavoiteta. Tällöin on tarkoituksenmukaista, että asia voidaan ratkaista tätä osakasta kuulematta.

12 a §. Pykälässä säädetään pesänselvittäjän toimivaltuuksista ylivelkaisessa pesässä. Pesänselvittäjän on ensisijaisesti pyrittävä saamaan vainajan velkojen kanssa aikaan sopimus velkojen maksusta. Jollei sopimusta saada aikaan, pesänselvittäjä voi päättää velkojen maksusta noudattaen velkojen maksunsaantijärjestyksestä annettua lakia (1578/1992). Pesänselvittäjän on laadittava päätöksestään asiakirja, josta ilmenevät velkojen maksamiseen vaikuttavat olennaiset seikat. Pesänselvittäjän on myös päivätävä ja allekirjoitettava tämä asiakirja sekä toimitettava siitä jäljennös kullekin velkojalle ja pesän osakkaille. Pykälän 3 momentissa on

säännökset oikeudesta moittia pesänselvittäjän päätöstä.

Perustelujen (s. 26/II) mukaan pesänselvittäjä voi itsekin oikaista virheelliseksi osoittautunutta päätöstään. Valiokunnan mielestä tällaisesta oikeudesta on selvyiden vuoksi syytä säätää nimenomaisesti. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttiin lisättäväksi säännöksen pesänselvittäjän oikeudesta oikaista aiempaa päätöstään. Säännöksen sijoittaminen pykälän 4 momenttiin osoittaa, että tällainen itseoikaisu on mahdollista tehdä vielä siinäkin vaiheessa, kun päätöksen muuttamista koskeva hakemus on vireillä käräjäoikeudessa. Jos päätös on sen sijaan jo lainvoimainen, kyseeseen voi tulla vain momentin toisen virkkeen mukainen jako-osuuksien maksaminen.

12 b §. Valiokunta on tarkistanut pykälän 2 momentissa olevan viittauksen vastaamaan konkurssilain (120/2004) 2 luvun otsikkoa.

20 luku. Perunkirjoituksesta

4 §. Valiokunta on tarkistanut pykälän 1 momentissa olevan sanonnan vastaamaan säännöksen tarkoitusta.

21 luku. Kuolleen henkilön ja pesän velasta

11 §. Valiokunta on tehnyt pykälän 2 momenttiin vastaavan tarkistuksen kuin edellä 19 luvun 12 b §:n 2 momenttiin.

7. Laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta

14 §. Vastuu ilmoitusten tekemisestä. Koska tämän pykälän 2 momenttia koskeva muutosehdo-

tus sisältyy myös hallituksen esitykseen eurooppayhtiölaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 55/2004 vp), ehdotukset on välttämätöntä sovittaa yhteen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään viittaus eurooppayhtiöön.

Voimaantulo.

Edellä ehdotettu lakiehdotusten yhteensovittaminen vaikuttaa lakien voimaantuloajankohtaan. Eurooppayhtiölaki ja siihen liittyvät lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan viimeistään 8 päivänä lokakuuta 2004. Koska tämän esityksen 7. lakiehdotuksessa ehdotetaan viitattavaksi eurooppayhtiöön, tähän esitykseen sisältyvät lait eivät voi tulla voimaan ennen eurooppayhtiötä koskevaa lainsäädäntöä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 2.—6. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

*että 1. ja 7. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (**Valiokunnan muutosehdotukset**) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (**Valiokunnan lausumaehdotus**).*

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki**perintökaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/1965) 21 luvun 2 a ja 12—19 §, sellaisena kuin niistä on 2 a § laissa 732/2003,

muutetaan 18 luvun 5 §, 19 luvun 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 3 momentti ja 12 §, 20 luvun 4 §:n 1 momentti, 21 luvun 1 ja 2 sekä 3—8 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 11 § ja 24 luvun 7 §, sekä

lisätään 18 luvun 7 §:ään uusi 3 momentti, 19 lukuun uusi 12 a ja 12 b § sekä 21 lukuun uusi 6 a ja 8 a—8 c § seuraavasti:

18 luku

Kuolinpesän hallinnosta

5 ja 7 §
(Kuten HE)

19 luku

Pesänselvittäjästä ja testamentin toimeenpanijasta

2 §

Pesän omaisuus voidaan myös 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon pesän tai vainajan velkojan taikka pesän tai vainajan velasta vastuussa olevan hakemuksesta. Pesää ei kuitenkaan voida luovuttaa pesänselvittäjän hallintoon, jos hakijalla on saatavastaan maksun turvaava takaus tai muu vakuus tai osakkaat tarjoavat hänelle sellaisen vakuuden. *Velkojan on ennen hakemuksen tekemistä esitettävä kuolinpesälle maksuvaatimus ja varattava sille kohtuullinen aika maksaa velka tai esittää selvitys kuolinpesän taloudellisesta tilanteesta, jollei tästä aiheudu huomattavaa viivästystä hakemuksen käsittelylle.*

4 §

(Kuten HE)

10 §

Ennen kuin tuomioistuin antaa päätöksen, joka koskee pesänselvittäjän määräämistä tai vapauttamista tehtävästä, tuomioistuimen on varattava osakkaille tilaisuus tulla kuulluiksi, jollei ole syytä olettaa, että hakijan oikeus tämän vuoksi vaarantuu. Asia voidaan myös ratkaista varaamatta osakkaalle tilaisuutta tulla kuulluiksi, jos häntä ei tavoiteta. Tuomioistuin voi harkintansa mukaan varata myös vainajan velkojille ja erityisjälkisaadoksen saajille tilaisuuden tulla kuulluiksi. Edellä 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tieto on annettava myös sille, joka on tehnyt hakemuksen pesänselvittäjän määräämiseksi.

12 §

(Kuten HE)

12 a §

(1—3 mom. kuten HE)

Jos pesänselvittäjä havaitsee 2 momentissa tarkoitettun päätöksensä virheelliseksi, hän saa oikaista sitä tekemällä asiassa uuden päätöksen. Kun pesänselvittäjän päätös on tullut lainvoimaiseksi, pesänselvittäjän on maksettava kullekin velkojalle hänelle tuleva jako-osuus.

12 b §

(1 mom. kuten HE)

Konkurssiin asettamisen edellytyksistä säädetään konkurssilain (120/2004) 2 luvussa.

20 luku

Perunkirjoituksesta

4 §

Pesän varat ja velat on merkittävä perukirjaan sellaisina kuin ne kuoleman tapahtuessa olivat. Perukirjassa on mainittava myös varojen arvo. Vainajan velkoihin merkitään myös *velka*, jota koskevan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on ennen kuoleman tapahtumista lakanut ulosottolain (37/1895) 2 luvun 24—26 §:n mukaisesti.

— — — — —

21 luku

Kuolleen henkilön ja pesän velasta

1—6, 6 a, 7, 8, 8 a—8 c, 9 ja 10 §
(Kuten HE)

11 §

(1 mom. kuten HE)

Konkurssiin asettamisen edellytyksistä säädetään konkurssilain 2 luvussa.

24 luku

Sopimukseen perustuvasta kuolinpesän yhteishallinnosta

7 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

7.

Laki**yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 16 päivänä maaliskuuta 2001 annetun yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa /20 , seuraavasti:

14 §

Vastuu ilmoitusten tekemisestä

Muutosilmoituksen tekemisestä on osakeyhtiössä, *eurooppayhtiössä*, osuuskunnassa, säästöpankissa, vakuutusyhdistyksessä ja valtion liikelaitoksessa vastuussa myös toimitusjohtaja sekä yhtiössä, johon sovelletaan asunto-osakeyhtiölakia (809/1991), ja asumisoikeusyhdistyksessä lisäksi isännöitsijä. Jos yksityinen elinkei-

nonharjoittaja, avoimen yhtiön yhtiömies tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies kuolee, myös hänen kuolinpesänsä osakas on vastuussa ilmoituksen tekemisestä. Vastuussa ei kuitenkaan ole osakas, joka ei ole saanut pesästä mitään etua eikä ryhtynyt perunkirjoitukseen osallistumisen lisäksi muihin kuin perintökaaren (40/1965) 18 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin toimiin.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus hyvissä ajoin ennen kuluva vaalikauden päättymistä antaa eduskunnalle esityk-

sen siitä, millaisilla edellytyksillä velka, jota koskevan ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, voidaan katsoa lopullisesti vanhentuneeksi.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuija Brax /vihr
vpj. Susanna Rahkonen /sd
jäs. Esko Ahonen /kesk
Lasse Hautala /kesk
Reijo Kallio /sd
Lauri Oinonen /kesk
Heli Paasio /sd
Lyly Rajala /kok

Tero Rönni /sd
Petri Salo /kok
Pertti Salovaara /kesk
Minna Siirö /vas
Timo Soini /ps
Marja Tiura /kok
Jan Vapaavuori /kok
vjäs. Harry Wallin /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.

VASTALAUSE

Perustelut

Me vastalauseen allekirjoittajat emme hyväksy hallituksen esityksen perusratkaisua, jossa täytäntöönpanokelpoisuutensa jo kertaalleen menettäneet velat otetaankin yllättäen velkoina huomioon kuolemantapauksen johdosta ja tulevat siten uudelleen perimiskelpoisiksi. Kuten valiokunnan mietinnössäkään todetaan, sisältää tämä hallituksen perusratkaisu epäkohtia, joita pidämme niin merkittävänä, ettei niitä voi valiokunnan enemmistön esittämällä tavalla kevyesti ohittaa.

Erityisen kohtuuttomana ja hallituksen yrittäjälinjausten vastaisena pidämme sitä, että esitys on omiaan merkittävästi heikentämään yrittäjyyden mahdollisuuksia. Eduskunta on moneneen kertaan kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomen lainsäädäntöä pitäisi muuttaa siten, että se kannustaisi uuteen mahdollisuuteen aloittaa yritystoimintaa. Vastikään konkurssilain yhteydessä eduskunta yksimielisesti korosti tätä uuden mahdollisuuden antamisen tärkeyttä. Nyt käsiteltävän lain osalta valiokuntakäsittelyssä useat asiantuntijat pitivät hallituksen esitystä juuri yrittäjyysnäkökulmasta huonona.

Hallituspuolueiden edustajien omaksuma yrittäjävastainen linja on kansantaloudelle ja työllisyydelle huono. Esimerkiksi 1990-luvun alun laman jäljiltä meillä on paljon entisiä yrittäjiä, joilla olisi paljon annettavaa Suomen kansantaloudelle ja työllisyydelle, mutta jotka laman jäljiltä eivät ole löytäneet kestäväää pohjaa aloittaa uutta yritystoimintaa.

Toinen hyvin kohtuuton seuraus hallituksen esityksestä voi koitua velallisen leskelle tai heidän yhteisille jälkeläisilleen, jos kuolleen avio puolison menneisyyden velat yllättäen ilmaantuvat rasittamaan yhteiseksi miellettyä omaisuutta. Oikeusministeriökin toteaa, että jos puolisollla on täytäntöönpanokelvotonta velkaa, josta vainaja ja leski ovat yhteisvastuussa, ehdotetus-

ta sääntelystä on todellakin seurauksena, että myös leski voi joutua uudelleen perinnän kohteeksi.

On sinänsä hyvä, että valiokunta yksimielisesti esitti toivomuksen, että myöhemmässä yhteydessä on vielä arvioitava, aiheutuuko ehdotetusta ratkaisumallista tarvetta muuttaa nyt hyväksyttäviä säännöksiä ottaen huomioon erityisesti lesken asemaan liittyvät kysymykset. Hallituksen esityksen kyseisen kohdan poistaminen selventäisi mielestämme lesken asemaa.

Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on tullut esiin, että tämä hallituksen huono perusratkaisu saattaa vaikuttaa velallisen käyttäytymiseen eivottotuilla, harmaan talouden piiristä tutuilla tavoilla. Hallituksen esityksen kannustamana velallinen saattaa hoitaa taloudelliset asiansa niin, että hänen omaisuutensa ei päädy velkojien hyödynnettäväksi, esimerkiksi siten, että kaikki merkittävä omaisuus on jonkun muun kuin hänen itsensä nimissä.

Hallituksen piiristä on nyt omaksuttua ja sen itsensäkin ongelmalliseksi myöntämää ratkaisua perusteltu ulosottolain yhteydessä vuonna 2002 tehdyllä ratkaisulla, jonka mukaan velan aineellinen maksuvelvoite pysyy lähtökohtaisesti voimassa, vaikka velkaa koskeva tuomio tai muu ulosottoeruste menettää merkityksensä määrääjässä. Tämä perustelu on harhaanjohtava ja asiantuntijakuulemisessa kävi yksiselitteisesti ilmi, että mikäli laki hyväksytään jäljempänä esittämässämme muodossa, se ei olisi miltään osin ristiriidassa vuoden 2002 valtiopäivillä hyväksytyn ulosottolain kanssa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1., 2., 4. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset) seuraavasti:

*Vastalauseen muutosehdotukset***1.**

Laki
perintökaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/1965) 21 luvun 2 a ja 12—19 §, sellaisena kuin niistä on 2 a § laissa 732/2003,
muutetaan 18 luvun 5 §, 19 luvun 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 3 momentti ja 12 §, 20 luvun 4 §:n 1 momentti, 21 luvun 1 ja 2 sekä 3—8 §, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 11 § ja 24 luvun 7 §, sekä
lisätään 18 luvun 7 §:ään uusi 3 momentti, 19 lukuun uusi 12 a ja 12 b § sekä 21 lukuun uusi 6 a ja 8 a—8 c § seuraavasti:

18 luku

Kuolinpesän hallinnosta

5 ja 7 §
(Kuten LaVM)

19 luku

Pesänselvittäjästä ja testamentin toimeenpanijasta

2, 4, 10, 12, 12 a ja 12 b §
(Kuten LaVM)

20 luku

Perunkirjoituksesta

4 §
 Pesän varat ja velat on merkittävä perukirjaan sellaisina kuin ne kuoleman tapahtuessa olivat. Perukirjassa on mainittava myös varojen arvo.
(Poist.)

21 luku

Kuolleen henkilön ja pesän velasta

1 §
 Kuolinpesän varoista suoritetaan pesän ja vainajan velat. *(Poist.)*
 (2—4 mom. kuten LaVM)

2—6, 6 a, 7, 8, 8 a—8 c ja 9—11 §
(Kuten LaVM)

24 luku

Sopimukseen perustuvasta kuolinpesän yhteishallinnosta

7 §
(Kuten LaVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten LaVM)

2.

Laki**avioliittolain 90 ja 99 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 90 §, sellaisena kuin se on laissa 411/1987 (*poist.*) seuraavasti:

90 §
(Kuten LaVM)

99 §
(*Poist.*)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten LaVM)
(2 mom. *poist.*)

4.

Laki**konkurssilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä helmikuuta 2004 annetun konkurssilain (120/2004) 2 luvun (*poist.*) 5 § (*poist.*) seuraavasti:

2 luku

Konkurssiin asettamisen edellytykset

2 §
(*Poist.*)

5 §
(Kuten LaVM)

12 luku

Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

1 §
(*Poist.*)

Voimaantulosäännös
(Kuten LaVM)

5.

Laki**velkojen maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkojen maksunsaantijärjestyksestä 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain
 (1578/1992) 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 678/2002, seuraavasti:

6 §

(6 kohta kuten LaVM:n 7 kohta)

Viimeksi suoritettavat saatavat

Viimeksi suoritetaan:
 (1—5 kohta kuten LaVM)
 (LaVM:n 6 kohta *poist.*)

Voimaantulosäännös
 (Kuten LaVM)

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2004

Tuija Brax /vihr
 Timo Soini /ps
 Jan Vapaavuori /kok
 Petri Salo /kok

Lyly Rajala /kok
 Minna Sirnö /vas
 Marja Tiura /kok